

Mindre meddelelser

Første yngleforsøg af Malleemuk *Fulmarus glacialis* i Danmark

UFFE GJØL SØRENSEN

Ved et besøg på den nordjyske lokalitet Bulbjerg d. 7/6 1998 observeredes fem Malleemukker med tilholdssted på den vestlige del af kalkklinten. To fugle blev umiddelbart vurderet som rugende, og der blev med sikkerhed set æg under den ene af dem. Dette første danske ynglefund af Malleemuk har været ventet, idet stationære Malleemukker har holdt til på lokaliteten hver eneste sommer siden 1989.

Den pågældende morgen var der fralandsvind, hvorfor klinten lå hen i fuldstændig vindlæ. En Malleemuk forsøgte at lande mellem de to rugende fugle, der begge straks strakte hals og skældte voldsomt ud. Den ankomende fugl havde dårligt fæste og lod sig falde tilbage i luft rummet foran klinten. Efterfølgende sås den ene af de rugende fugle med næbbet skubbe sit æg lidt bedre på plads.

Lokaliteten blev besøgt igen d. 16/6, hvor begge fugle stadig rugede. I den kraftige pålandsvind denne dag kunne fire andre Malleemukker ses flyve rundt foran Bulbjerg eller kortvarigt sætte sig lige over redestedet. To af disse fugle blev set i fælles display, hvilket kunne indikere, at et tredje par er under etablering.

Den 27/6 blev det med sikkerhed konstateret, at også den anden rugende fugl lå på et æg. De to fugle rugede stadig d. 2/7, men ved et besøg d. 12/7 var begge reder tomme, og der var ingen Malleemukker at se ved Bulbjerg (Henrik Haaning Nielsen in litt.). Årsagen til, at ynglen ikke blev gennemført, er ukendt.

Fra sin flade top skråner Bulbjerg stærkt mod havet for til sidst at knække over i den lodrette væg ned til stran-

den. Redestedet for Malleemukkerne er beliggende lige over den lodrette væg i bunden af en slugt gennem den skrånende flade. Med ca 1½ meters mellemrum lå fuglene i hver sin lille fordybning under et mindre fremspring i klinten. Set fra toppen af klinten lå de derfor delvist i skjul, mens det fra stranden neden for klinten var muligt at se direkte op på den ene.

Første gang en Malleemuk blev konstateret på stedet var allerede d. 18/8 1976, hvor en fugl kortvarigt landede på limstenspallen Skarreklit, der frem til efteråret 1978 stod ca 100 m ud for kysten ved Bulbjerg (pers. obs.). Den næste landgang rapporteredes først i 1988, hvor en fugl d. 18/6 sås sidde inde på Bulbjerg (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1989). Siden har der årligt holdt Malleemukker til på klinten fra april-maj til slutningen af juni eller ind i juli (Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1990-1998). I 1989 skete en markant tilvandring, idet op til 10 fugle blev set, og både i 1990 og 1991 blev op til 14 fugle registreret. Herefter har der været et gradvist fald til blot 4 fugle i 1997, men altså 6 i 1998. I hvert fald fra 1990 har der været konstateret tilsyneladende udparrede fugle (pers. obs., Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1990-1998).

Diskussion

Selv efter Malleemukkerne tog årligt ophold på Bulbjerg var det ventet, at der ville gå nogle år inden et yngleforsøg ville finde sted. Malleemukker yngler nemlig først, når hannerne er omkring 10 år og hunnerne omkring 12 år, dog med stor variation, idet ned til 5 år gamle fugle er konstateret ynglende (Dunnet 1991). Normalt knyttes de

Rugende Malleemuk set fra stranden under klinten. Bulbjerg 16/6 1998. Foto: Uffe Gjøl Sørensen.

til deres kommende redested i 5-10 års alderen (Hagemejner & Blair 1997), så den 10 år lange periode med kun ikke-ynglende fugle tyder på, at de nu konstaterede ynglefugle ikke var blandt de første Mallebukker, der etablerede sig på Bulbjerg, men at der er sket en vis udskiftning undervejs.

På grund af Mallebukkens høje alder ved ynglestart vil en fast etablering og en positiv udvikling af en ynglekoloni være en langsommelig proces, også selv om der kan forventes en løbende tilflyvning af nye fugle.

Den danske forekomst er helt marginal i forhold til Mallebukkens nutidige udbredelse i Nordøst-atlanten, hvor bestanden er vurderet til 2,2-3,5 millioner ynglear (Hagemejner & Blair 1997). Tidligere var arten en decideret arktisk ynglefugl, der længere mod syd kun var kendt fra Grímsey nord for Island og St. Kilda vest for Skotland. I løbet af de sidste 250 år har arten imidlertid undergået en bemærkelsesværdig spredning og bestandsstigning (Cramp & Simmons 1977, Hagemejner & Blair 1997). I 1753 konstateredes den første gang på selve Island, hvor arten i dag har ynglekolonier overalt langs kysten. Færøerne koloniseredes ca 1839, de britiske og irske kyster i 1878, og i dette århundrede er spredningen fortsat til Norge (1924), Frankrig (1960) og den tyske ø Helgoland (1972). Ekspansionen pågår stadig, og det er i det lys at den danske forekomst skal ses.

Mallebukkerne på Bulbjerg yngler i tilknytning til en koloni af Rider *Rissa tridactyla*, der blev etableret med 100 par i 1974 (de første fem år på Skarreklit) og siden er vokset til 420-535 reder (gennemsnit 470 for 1989-1998; Sørensen 1995, Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1992-1998, pers. obs.).

Bulbjerg er et yndet udflugtsmål, og der sker fra tid til anden forstyrrelse af de ynglende Rider. Der er på stedet opsat skilte, der bl.a. henstiller til de besøgende ikke at kaste sten efter ynglefuglene. Men det sker alligevel, og fra tid til anden konstateres andre forstyrrende aktiviteter: amatørklatrerne, drageflyvere og folk, der leger med motoriserede modelfly (Jens Frimer Andersen, Henrik Haaning Nielsen m.fl. pers. medd.). Om Mallebukkerens mislykkede yngleforsøg på Bulbjerg hænger sammen med forstyrrelser fra besøgende er ikke dokumenteret. Selv om både Riderne og Mallebukkerne kan forventes at være meget tolerante over for færdsel, så vil risikoen for prædation blive forøget i forbindelse med eventuelle forstyrrelser – hvad enten disse er tilsigtede eller ej. Den nye yngleforsøg bør derfor sikres så godt som muligt mod forstyrrelser. Dette kan gøres uden væsentlige indgreb i turismen på Bulbjerg, idet der mere er brug for vejledning end bortledning. Der bør lukkes af for direkte adgang til selve slugten med ynglepladsen, hvor der i øjeblikket går en uofficiel sti langs den østlige side helt ned til kanten af klinten. Da slugten fint kan overskues fra klintens top, kan det kombineres med en formidling om Mallebukkerens tilstedeværelse. Det vil være et helt minimalt indgreb i publikums adgang og vil samtidig være den bedste garanti mod utilsigtede forstyrrelser. I fuglenes yngletid bør klatring, drageflyvning og leg med modelfly ikke være tilladt.

Udover den direkte forstyrrelse af ynglefuglene er der tydelige tegn på slitage fra turismen, både på selve klinten og ikke mindst på vegetationen. Slitagen er mest synlig i området lige neden for den allerede etablerede naturudstilling og på den stejle skråning mod øst. På sidstnævnte del af klinten forsvarer en bevoksning af klitøjentrøst *Euphrasia dunensis* i løbet af vinteren 1997/98 på grund af turist-slitage af vegetationen og efterfølgende erosion (pers. obs.). Den er en af Danmarks meget få endemiske planter og findes kun på enkelte andre voksesteder i Thy og Han Herred. For at modvirke en fortsat nedslidning af Bulbjerg bør der etableres faste trapper på begge sider af klinten, hvilket vil regulere turisternes færdsel op og ned af de stejle skrånninger. Der kunne endvidere bygges en platform ud fra de resterende bunkers, der ligger yderst på den østlige side af klinten. Herfra vil besøgende i sikkerhed kunne opleve klintens bratte fald. Dette vil koncentrere færdslen uden at der af den grund behøves en opsætning af forbudsskilte.

Ligesom ridekolonien allerede er en attraktion for den besøgende, vil også en fast bestand af Mallebukker være en gevinst for naturoplevelsen ved Bulbjerg, som i forvejen er et af Danmarks mest besøgte naturområder.

Summary: First breeding of Fulmar *Fulmarus glacialis* in Denmark

The first breeding attempt of the Fulmar in Denmark was recorded in June 1998 on Bulbjerg, a limestone cliff in NW Jutland. Two pairs laid eggs, but for unknown reasons both nests were deserted in early July. Bulbjerg also holds the largest colony of Kittiwake (420-535 pairs) in the country. The cliff is a popular recreational site which, in addition to its scenic beauty and breeding birds, also has an interesting flora.

Referencer

- Cramp, S. & K. E. L. Simmons 1977: The birds of the Western Palearctic. Vol. 1. – Oxford University Press.
 Dunnet, G. M. 1991: Population studies of the Fulmar on Eynhallow, Orkney Islands. – Ibis 113 suppl. 1: 24-27.
 Hagemejner, E. J. M. & M. J. Blair (red.) 1997: The EBCC Atlas of European breeding birds: their distribution and abundance. – T. & A. D. Poyser, London.
 Nordjysk Ornitologisk Kartotek 1989-1998: Fugle og dyr i Nordjylland 1990-1997. – Rapporterne nr 26-34 fra Nordjysk Ornitologisk Kartotek.
 Sørensen, U. G. 1995: Truede og sjældne danske ynglefugle 1976-1991. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 89: 1-48.

Uffe Gjøøl Sørensen
 WWF Verdensnaturfonden
 Ryesgade 3F
 DK-2200 København N